

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti - 100

XX əsrin əvvəllərində Moskva, Peterburq, Kiyev, Odessa, Kazan və s. universitetlərini bitirən azərbaycanlıların sayı əhəmiyyətli dərəcə də artsa da, onların arasında müəllimlər azlıq təşkil edirdi.

Ali təhsilli milli müəllim kadrlarının hazırlanması zərurətini ilk dərk edən Azərbaycan Demokratik Respublikası bu sahədə müəyyən addımlar atmışdı, lakin vaxt baxımından pedaqoji yönümlü ali təhsil müəssisələrini yaratmağa imkan olmamışdı.

Bu tarixi vəzifəni Azərbaycan Xalq Kommissarları Sovetinin sədri Nəriman Nərimanov öz üzərinə götürdü. O, 1921-ci il avqustun 26-da Bakıda Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun yaranması haqqında dekret imzaladı. Həmin qərara əsasən 6 nəfər tələbə ilə fəaliyyətə başlayan ölkənin ilk və ən böyük ali pedaqoji təhsil ocağı təsis edildi. Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun ilk buraxılışı 1923-1924-cü tədris ilində olmuşdur.

Keçən illər ərzində institut müəyyən çətinliklərlə də üzləmiş, 1927-1929-cu illər və 1941-1943-cü illərdə onun fəaliyyəti iki dəfə dayandırılmış, Azərbaycan Dövlət Universiteti (indiki Bakı Dövlət Universiteti) ilə birləşdirilmişdir.

İlk vaxtlar zamanın tələbinə uyğun olaraq Ali Pedaqoji Kişi və Ali Pedaqoji Qadın İnstitutları kimi fəaliyyətə başlasa da, adı müxtəlif illərdə dəfələrlə dəyişdirilmiş, nəhayət müstəqillik dövründə - 1991-ci ildə Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarı ilə universitet statusu almışdır. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti respublikamızda ali pedaqoji məktəblər arasında universitet statusu alan ilk tədris və elm ocağıdır.

Qeyd edək ki, institutun ali təhsil ocağı kimi formalaşmasında və inkişafında Azərbaycan Hökumətinin başçısı N.Nərimanov, xalq maarif komissarı D.Bünyadzadə, dövrün tanınmış ziyalıları Ü.Hacıbəyov, V. Xulufli, B.Çobanzadə və M.Quliyevin böyük xidmətləri olmuşdur.

İnstitutun ilk direktoru Odessa Universitetinin məzunu Fətulla bəy Rzabeyli, direktor müavini Tiflis Müəllimlər İnstitutunun məzunu Həbib bəy Mahmudbəyov olmuşdur. İnstitutun ilk müəllimləri sırasında F.Rzabeyli, H.Mahmudbəyli, M.Əfəndiyev, C.Hüseynov, M.Mirqasımov və başqalarının da adları çəkilə bilər.

Keçmiş Sovetlər dövründə ADPİ-nin müvafiq fakültə, şöbə və filialları əsasında müxtəlif illərdə SSRİ-nin 50 illiyi adına Azərbaycan Pedaqoji Xarici Dillər İnstitutu (indiki Azərbaycan Dillər Universiteti), M.F.Axundov adına Azərbaycan Pedaqoji Rus dili və Ədəbiyyatı İnstitutu (indiki Bakı Slavyan Universiteti), S.M. Kirov adına Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi İnstitutu (indiki Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyası), H.Zərdabi adına Gəncə, Y.Məmmədəliyev adına Naxçıvan və s. pedaqoji institutları yaradılmışdır.

Bünövrəsi qoyulduğu ilk gündən Pedaqoji Universitet yüksək ixtisaslı pedaqoji və elmi kadrların hazırlanması istiqamətində, tədris prosesinin, elmi-tədqiqat işlərinin təşkilində uğur-

“Müəllimlik işi həm şərəfli, həm də çətin işdir. Ali məktəb müəllimi olmaq, müəllimlər hazırlamaq, yəni müəllimlər müəllimi olmaq iqiqat şərəfli və eyni zamanda, iqiqat məsuliyyətli işdir”.

Ümummilli lider Heydər Əliyev

lar qazanaraq ölkəmizin qabaqcıl ali təhsil müəssisəsinə çevrilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2015-ci il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Müəllimlər İnstitutunun ADPU-ya qoşulması və onun fəaliyyətinin da universitetin strukturuna daxil olması nəticəsində ADPU ölkədə pedaqoji kadr hazırlığı ilə məşğul olan vahid ixtisaslaşmış ali təhsil müəssisəsinə çevrilmişdir. Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il tarixli qərarı ilə Bakı Sənaye-Pedaqoji Kolleci ADPU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci kimi fəaliyyət göstərməyə başlamışdır.

Bu gün respublikamızın beş bölgəsində universitetin Şəki, Quba, Ağcabədi, Cəlilabad və Şamaxı filialları çalışmaqdadır. Bakı şəhərinin Səbail rayonundakı M.Rahim adına 7 sayılı orta məktəb 2016-2017-ci tədris ilindən etibarən ADPU-nun baza məktəbi kimi müəyyən olunmuşdur.

“Ənənələrə sadıq, yeniliklərə açıq universitet” şüarı ilə irəliləyən ADPU-nun indiyədək 160 mindən artıq məzunu olub. Əsas qoyularkən ilk kadrları arasında bir nəfər də alim olmayan ADPU-da indi 70-dən artıq elmlər doktoru, 60-dan çox professor, 300-ə yaxın dosent və 350-dən çox fəlsəfə doktoru çalışmaqdadır.

Universitetimizdə hazırda filialları və Pedaqoji kolleclə birlikdə 20 minə-dək tələbə təhsil alır, təhsilin bakalavr pilləsində 22 ixtisas, magistratura səviyyəsində isə 20 ixtisas üzrə pedaqoji kadrlar hazırlanır. Pedaqoji Universitetin XX əsrin 70-80-ci illərində qazandığı nailiyyətlər Azərbaycan rəhbəri Heydər Əliyevin bu ali məktəbə xüsusi diqqəti ilə bağlı olmuşdur. Belə ki, 1971-1982-ci illərdə Ümummilli Lider beş dəfə Pedaqoji Universitetdə olmuş, institutun 50 və 60 illik yubiley tədbirlərində şəxsən iştirak etmişdir. 1973-cü ildə Pedaqoji İnstitut yarımşrlik yubileyi münasibətilə “Qırmızı Əmək Bayrağı Ordeni” ilə təltif edilmişdir.

Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra xarici ölkələrin tədris müəssisələri və elmi mərkəzlərinin universitetimizə marağı artmışdır. Bu gün ADPU 52 xarici universitetlə əməkdaşlıq edir, tələbə mübadiləsi

zadənin rəhbərliyi ilə yaradılan Filologiya fakültəsi bir əsrlik inkişaf yolu keçərək yüksək ixtisaslı filoloq və müəllim kadrları hazırlayan tədris ocağı və elmi mərkəzə çevrilmişdir.

Fakültəmizin keçdiyi böyük tarixi yolun 30 ilini mən də bu ocaqda keçirdim. Tələbəlik illərimdə müəllimlərimdən - Məmmədəlim Tahirli, Afad Qurbanov, Həsən Mirzəyev, Xeyrulla Məmmədov, Məmməd Məmmədov, Qəzənfər Kazımov, Nizami Xudiyev, Paşa Əfəndiyev, Himalay Qasımov, Mustafa Mustafayev, Əbdül Qənbəroğlu, Azər Hüseynov və başqalarından aldığım biliklə yanaşı, onların şəxsi nümunəsi, davranışları, həyat təcrübəsi mənim üçün həqiqətən bir nümunə oldu. Elə bu səbəbdən də əvvəlcə təhsil aldığım sonra isə işə qəbul olunduğum Pedaqoji Universitetdə alim və müəllim kimi tanıdığım müəllimlərimlə çiyin-çiyinə çalışmaq mənim üçün sözün həqiqi mənasında bir məktəb oldu.

Filologiya fakültəsinin dekanı, filologiya elmləri doktoru, professor Mahirə Hüseynova haqlı olaraq yazır ki, “Sözün həqiqi mənasında, filologiya fakültəsinin xalqımızın milli sərətinin tərkib hissəsi adlandırmaq olar” (Filologiya fakültəsi bu gün: Bakı, 2020. Ön söz, səh 6).

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Filologiya fakültəsi fəaliyyəti dövründə özünəməxsus ənənələr yaratmışdır. Bu ənənələrdən biri də vaxtilə akademik Məmməd Cəfər Cəfərovun yaratdığı ədəbi-bədii dərnək idi. 2018-ci ildə Filologiya fakültəsində professor M.Hüseynovanın təşəbbüsü ilə yaradılan “Meh” ədəbi dərnəyinin ilk təqdimatı baş tutdu. 2019-cu ildə “Meh”in yaradılmasının 1 illiyi münasibətilə keçirilən hesabat gecəsində istedadlı gənclərimizin, dərnək fəallarıның şair və hekayələrinə ibarət almanax da təqdim olundu.

2020-ci il fevralın 21-də ali məktəblərin tarixində ilk dəfə olaraq Filologiya fakültəsində “Filoloq” adlı qəzet təsis olunaraq işıq üzü gördü. Bu maraqlı mətbuat layihəsinin gerçəkləşdirməklə fakültə rəhbərliyi 100 yaşlı ADPU-nun tarixinə daha bir orijinal səhifə yazdı.

“Baş redaktordan” adlı proqram xarakterli yazısında professor Mahirə Nağızı “Filoloq”un fakültəmizin professor-müəllim heyəti ilə yanaşı, yaradıcı gənclərimiz üçün də tribunaya çevriləcəyini bəyan etdi. Qəzet kiçik bir zaman kəsiyində özünə geniş auditoriya toplaya bilib. Əminliklə söyləyə bilərik ki, qəzet öz missiyasına sadıqdır.

2020-ci ildən Filologiya fakültəsində “Linqvistika problemləri” adlı beynəlxalq elmi jurnal çapdan çıxır, AAK-ın tövsiyə edilən nəşrləri siyahısına daxil edilən bu mötəbər elmi nəşrin təsisçisi və baş redaktoru professor M.Hüseynovadır. Qeyd edirəm ki, həm “Filoloq” qəzetinin, həm də

“Linqvistika problemləri” beynəlxalq elmi jurnalının elektron versiyaları da mövcuddur.

Fakültənin son 1 il ərzində gördüyü işlər sırasında “Filoloji Linqvistika” mərkəzinin fəaliyyətə başlaması da qeyd olunmalıdır.

M.Nağızının təşəbbüsü ilə yaradılan bu mərkəzin açılmasında məqsəd fakültədə həyata keçirilən diskussiya, görüş və disputların tələbələrə qarşılıqlı təşkilini həyata keçirməkdir. Mərkəz, eyni zamanda, müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsinin yüksəldilməsinə, onların müasir təlim metodları və texnologiyaları ilə işləmək bacarıqlarının artırılmasına da xidmət edir.

“Filoloji linqvistika” mərkəzində fakültənin təşəbbüsü ilə tez-tez yeni kitab və dərgilərin təqdimatı keçirilir. Belə təqdimatlardan biri də Universitetimizin yubileyi münasibətilə Filologiya fakültəsinin hazırladığı “Filologiya fakültəsi bu gün” adlı kitaba həsr olunmuşdur.

Kitabda ötən əsrin 20-ci illərindən başlayaraq bu günümüzdə qədər Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti və onun ayrılmaz tərkib hissəsi olan, öz şöhrətli keçmiş və tarixi ənənələri ilə seçilən Filologiya fakültəsinin dünyəni və bu günün haqqında tam məlumat almaq mümkündür.

Kitabda böyük qədirşünaslıq hissi ilə Filologiya fakültəsinin ilk dekanı, professor Bəkir Çobanzadənin və onun davamçısı, professor, AMEA-nın müxbir üzvi Əbdülzəl Dəmirçizadənin xidmətləri xatırlanır.

İrs-varislik əlaqəsinə diqqətli yanaşaraq Mahirə Nağızı “Bu söz”də bunları yazır: “Bu qədr şanlı keçmiş, tarixi ənənələri olan “Fakültəmizin bu günün kitabı”nı vərəqlədikcə sizi heyret bürüyəcək. Köklərin üstündəki gövdə də möhkəmdir, budaqlar da çoxşaxəlidir, yarpaqlar da yamaşıldır. Ənənələri qorumaq, müasir təhsilə verilən tələblər səviyyəsində işi qurmaq müasir gəncliyin elmə, ədəbiyyata marağını artırmaq üçün var qüvvəsini əsirgəməyən professorlar, dosentlər, baş müəllim və müəllimlər eyni amal, eyni ideya ətrafında birləşərək dövlətimizə, dövlətçiliyimizə xidmət edirlər”.

Düşünürəm ki, bu gün Filologiya fakültəsində təhsil alan, yetişən gənclərimizin dövlətçilik əqidəsi, sağlam düşüncəsi onların universitetdə aldıkları nəzəri bilik qədər əhəmiyyətlidir.

Vaxtilə bu fakültədə təhsil alan yüzlərlə tələbədən biri kimi doğma Universitetimi, bu gün 100 illik yubileyini qeyd edən Pedaqoji Universitetin çoxminlik müəllim ordusunu bir daha təbrik edirəm! Dəyərli müəllimlər, əziz tələbələr 100 yaşımız mübarək!

**Yeganə Qasıмова,
ADPU-nun ədəbiyyat
kafedrasının baş müəllimi,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru**